

608

69

Exemplaire aux armes de l'abbé des Neuville de Villeroy.

On a lieu de s'étonner, non pas tant de voir un livre qui ne traite que de l'amour en la possession d'un abbé mitré et crossé, mais de lui voir apposer ses armes et les insignes de ses fonctions ecclésiastiques sur le plat du volume, ce qui est comme une bravade et une vanterie d'une chose qu'on pouvait tout aussi bien tenir cachée; l'abbé de Neuville était peut-être pris dans les lacs d'une beauté telle que celle dont il est parlé page 36, et il disait comme son livre:

« Qu'on ne me parle plus de beauté ny de grace,
« Tant que de ma Phyllis je voiray le bel oeil.
« Sa beauté des beautés les plus belles surpasse
« D'autant qu'on voit céder les astres au soleil. »

Alors il aurait dû suivre le précepte indiqué à la page 19:

« Amoureux indiscrets apprenez à vous taire,
« Pour estre favorit il faut estre discret.
« En cessant de le dire et non pas de le faire,
« faictes tousjours bon jeu et le tenez secret. »

Le graveur de ces emblèmes d'amour ne s'est pas fait connaître: on voit à la figure 12, les initiales L. P. qui ne s'appliquent point à Léon Gaultier, ni à Léo Palavicini, florissant vers 1600, (la présente édition est de 1616); mais, selon nous, il faut plutôt chercher son nom parmi les graveurs hollandais que parmi les artistes italiens. L'ouvrage est dédié, par Théocrite à Ganda, aux jeunes filles de la Hollande.

Le propriétaire de ce livre fut sans doute Camille de Neuville de Villeroy, abbé de l'Ile Barbe, puis archevêque de Lyon et cordon bleu, mort le 3 juin 1693, agé de 87 ans. Il avait donné sa bibliothèque [illegible] à Lyon, en 1690. Peut-être réserva-t-il quelques volumes réunis dans sa jeunesse lorsqu'il n'était qu'abbé; alors celui-ci aurait fait partie de cette réserve. Camille de Neuville naquit à Rome le 22 août 1606, son père y était ambassadeur, et le pape Paul V fut son parrain.

Montalant, 1858. — A. Dinaux

HET AMBACHT
Van
CVPIDO.

HET AMBACHT
van
CVPIDO,
Op een nieuw ouersien ende verbetert
Door
THEOCRITVM à GANDA.

TOT LEYDEN,
By IACOB MARCVSSOON Boeckvercooper.
ANNO cIↄ. Iↄ. cxvi.

AEN DE

IONCVROVWEN

VAN HOLLANDT.

Hy liefelick ghe∫lacht, dat Venus hee∫t gegheven
Te voeren inde handt den ∫leutel van ons leven,
Die met u ooghen ∫aeyt dat goddelicke ∫aedt,
Dat in ons herten veldt altijdt ghewortelt ∫taet,
Ionckvrouwen t'is om u, ick ∫vveere by de banden
Van on∫en kleynen God, ick ∫vveere by zijn handen,
Ick ∫weere by den pijl, den mee∫ter van mijn hert,
Die altijt ∫toockt mijn vier en meerdert mijne ∫mert,
Ionckvrouvven t'is om u, ick ∫weere by die ∫choone,
Die ∫choone die mijn ∫iel ghevanghen voert ten toone,
Die my heeft in haer macht, ick ∫vveere by de pijn
Daer ∫onder ick niet ∫ou in vreuchden konnen ∫ijn,
Ick ∫vveere by dat licht dat zy my pleeght te gheven
Als zy haer ooghen wendt de Sonne van mijn leven,
Het is om u ghevvee∫t, alleen om de∫e ∫aeck,
Dat ick Cupido vvil gaen leeren on∫e ∫praeck.
Self Venus van dit jaer (het is niet langh' gheleden)
Quam vroyelick en bly naer Hollandts rijcke ∫teden,

Den ſilveren dau viel met druppels hier en daer
Waer datſe gingh en ſtondt, van haer ſchoon gouden haer.
Zy wou dat haeren zoon by my wat zou verkeeren,
Op dat hy onſe ſpraeck van Hollandt mochte leeren.
Ick gaff haer goeden moet, ick ſeyd' het zou vvel zijn
Het kint was jonck ghenoech, zy liet het daer by mijn.
Hy woonde vaſt by my, vvy vvouden Hollandts ſpreken,
Hy hadd' de ſpraecke vaſt in thien of twelleſ vveken.
Ick hebbe menichmael, als ickſe ligghen vandt,
Zijn pylen ende boogh ghenomen inde handt,
Maer als hy van my ginck, in plaetſe van bedancken,
Sandt hy my een gheſchenck (het ſijn zijn oude rancken)
Hy heeft my eenen pijl ghedruck in mijn ghemoet,
Die my altijdt in vreucht en ſmerte leven doet.
O bitter-ſoete pijn! dat is hy O Ionckvrouvven,
Die my eerſt heeft gheleert, de hoop op een te bouvven,
Die my eerſt heeft gheleert, die my eerſt heeft getoont
Den handel van het volck, dat ons ſoo quaelick loont.
Dat volck, dat ſoete volck, dat volck dat met haer ſpreken,
En met haer ſacht ghelaet der mannen hert doet breken,
Dat met haer godlick vier, en vriendelick gheſicht
Als ſterren in de nacht, ons duyſter ſiel verlicht.
De oorſaeck van ons ſmert, de oorſaeck van ons vreuchden,
De oorſaeck van ons quaedt, de oorſaeck van ons deuchden.

De ſchrick van onſe ſiel, en vvederom de luſt,
De brandt van ons ghemoet, maer die hem ſelven bluſt.
Dat ick de Sonne vvaer, of dat ick haeren waghen
Een dagh mocht ofte twee doen gaen naer mijn behaghen,
Ick ſoude ſtille ſtaen ſoo dickwils inde locht
Dat ick den ſchoonen glans van een' aenſchouvven mocht.
Dat ick vvaer als de Son, ick ſoud' haer ooghen maecken
Tvvee ſterren inde locht, dat zy my mochten naecken,
Dat ickſe mocht aenſien. ick ſoudeſe doen ſtaen
In midden s'hemels troon niet verre van de Maen.
Hoe menichmael heb ick ghevvenſt te moghen vveſen
Een bie, een kleyne bie, om honich te gaen leſen
Wt haeren rooden mondt: als hy eens open gaet
Soo vvord' ick met een ſap der lieflijckheyt verſaedt.
Dan komt haer ziel in my ſoet rieckende gheſlopen
En vloeyet inde mijn, en doet de deuren open
Van mijn verheucht ghemoet, dan is mijn brandend' hert,
Int midden van zijn vier, maer verre van zijn ſmert.
Cupido dat ick kond' ſoo licht ſoo cleyne vveſen
Ghelijck de minſte vlieg', my dunckt ick vvaer gheneſen.
Ick ſoud' een huyſken recht gaen maecken by den mondt
Van een daer ick op denck, daer ick in vvoonen kond'.
Dat ſou mijn vvoning zijn, daer ſoud' ick altijdt ſuyghen
Dat hemels lieflijck nat, ick ſoud' haer ſinnen buyghen,

Haer

Haer vvreetheyt doen vergaen, ick sou haer volghen naer
Tot dat ick in haer hert, of zy int mijne vvaer.
Ghelijck de krekels doen, die in de bloemkens svveven
En by den soeten dau en 'tnat des Hemels leven,
Soo gaet het oock met ons: de liefde kan ons voen,
Ia sonder spijs oft kost oft yet daer by te doen.
Het is een soeten dranck, het is een soeten reghen
Die neerdaelt in ons hert, het is een soeten seghen,
Het is den honich dau die uyt u aenschijn vloeyt,
O Venus borgery, daer mede ghy bespoeyt
Bespoeyt ons drooghe ziel: als ghy ons vvilt begeven
En moghen wy niet eens meer dencken om te leven:
Ons leven, onse siel, ons herten zijn ghestelt
In uvve sachte macht, en vriendelick ghevvelt:
Want Venus is een vrou, zy heeft ons oock de vrouvven
Ghegeven in de macht, dat is al ons behouwen.
Wat sou de vveereldt sijn, vvat vvaer des vveerelts grondt,
Ten vvaere datmen daer een lieflick aensicht vondt?
Men secht dat Iupiter als hy eerst alle saecken
Hier in dit vvoeste rond begonnen had' te maecken,
Hem keerde drymaels om al lacchend', ende sprack,
Dat in dit groote rijck noch eene saeck' ontbrack.
Doen bracht hy voort een dier, hy deed' een dier voortkommen,
Een dier, een lieflick dier, dat wy een meysken nommen.

Maer

Geen krijch en souder zijn daer in, dan die ghe∫chiet
Met vreuchden en gheneucht, en alst de min ghebiet.
De vesten souden zijn ghevlochten en geweven
Van myrten, die de soon van Venus ons sou geven:
De wallen souden zijn van traenen, die de Bruyt,
Als zy te bedde gaet, den eersten nacht stort uyt.
Want daer staet altijdt een van Venus kleyne knapen
Niet verre van het bed, soo haest als sy gaet slapen,
En gaert dat cost'lick nat, en nemet wel ghewis,
Om dat het huyden daechs niet veel te krijghen is.
Doch soo ick niet en kan tot mijne wenschen komen,
Soo hebb' ick even wel u lieden voorghenomen,
Dit boecxken als een merck end' als een seker pandt
Van onse groote jonst te gheven inde handt.
Ionckvrouwen, laet dan eens u lieden soete straelen
En blinckende ghesicht daer vriendelijck op daelen,
En vvenscht my, vvenscht my toe, dat voor den soeten loon
Ick noch besitten mach Cupidoos sachte kroon:
Den Hemel van die God (O die hem mocht be-erven)
Is inden lieven schoot van zijn vriendinn' te sterven:
Den Hemel van dien Godt, is by het schoon aenschijn
Van zijnder alderliefst altijdt te mogen zijn.

Theocritus à Ganda.

Geen

Pila mundus Amorum eſt.

Ecquid, Amans, dubitas? puta, ſic jactaris amore
Vt levis excuſſâ follis in aſtra manu.

De wonderbaere cloot daer in de menſchen ſwermen,
Daer alle dinck in is beſloten, een groot al,
Gelegen inde Zee, en in des Hemels ermen,
Woeſt, ront, aen alle kant ghelijck, is onſe bal.
De werelt is den bal, waermede dat wy ſpelen,
Het caetſpel is de locht. de menſch en ſiet ghy niet,
Hy is nochtans hier in, en draeyt naer ons bevelen,
Geſloten inden bal, die ghy hier vlieghen ſiet.

O combien ſont legers, l'air & la terre & l'onde:
Que de force a ce Dieu qui nous bruſle touſiours,
Puis qu'on voit en ce jeu pour balon tout le monde
Bondir entre les mains de deux petits amours,

Harmoniam rerum Amor conſervat.

Parce victor, Amor: ſic perge. & vaſa manebunt
Salva: nec humanum concidet omne genus.

Kuypt kleyne kuyper kuypt, die alle man doet buygen,
En treft met u gewelt, en voeghet al aen een.
Want waer het ſonder u, de weerelt viel in duygen,
Die nu behouden wordt van u, en anders geen.
V vader is een ſmit, een koppelſter u moeder,
Ghy maeckt die hoepen vaſt van hemel en van aerdt.
Het Ambacht dat is goet. want ghy zijt den behoeder,
Die s'weerelts groote ton van onderganck bewaert.

Pourſui petit ouurir par ce penible ouurage,
D'aſſembler en toneaux ce planchage divers:
Ainſi bien a propos d'un divin aſſemblage,
Tu ſçais en ſon entier maintenir l'vniuers.

2

Dum colo fœminam, hoc fio.

Non ego turpe putem deducere mollia fila.
Vidimus Herculeas pensa decere manus.

Mijn wijsheyt, mijn verstandt, is minder als twee oogē,
Daer werd' ick van geleyt: mijn hert, mijn groot gemoet,
Mijn mannelijck gevvelt, en kan sich niet vertoogen,
Als ghy my, o Ionckvrou, de swaeren strijdt aendoet.
Ick vvorde als ghy zijt. ick geef u lijf en sinnen,
Ick volge naer u doen. Godin, daer ick op bou,
Ick kom u zoo nae by, dat ick begin te spinnen,
En daer ick vvas een man, daer ben ick nu een vrou.

Ce n'estoit pas assez que mon ame insensée
Allast dessous tes yeux ma raison captiuant,
De voir ma liberté par l'amour offencée,
Je devien tel que toy ma dame en te servant.

3

Exitus rn dubio eſt.

Blanda Cupidineo dum teſſera luditur alveo,
Hanc quam ſperat Amor, non niſi ſpondet Hymen.

Siet toch eens Venus kindt, en die ſich daer beneven
Gevoecht heeft op der aerdt, een Godt en oock een kindt,
Die Hymen wordt genaemt: wiens ambacht is te geven
De man zijn ſoete lief, die hy wel heeft gheſint.
Het is een wonder werck: zy dobbelen met ſteenen,
Of zijt oock weſen zal, dat ſeer onſeker is.
Want als ghy meent te zijn ſeer vaſt en op de beenen,
De ſteen die keert noch om, de ſaecke gaet noch mis.

Hymen & Cupidon iovent enſemble a la chance,
A qui aura l'honneur de me rendre content:
L'un m'entretient d'eſpoir, & l'autre d'aſſeurance,
Mais i'atten que le dé vuide leur different.

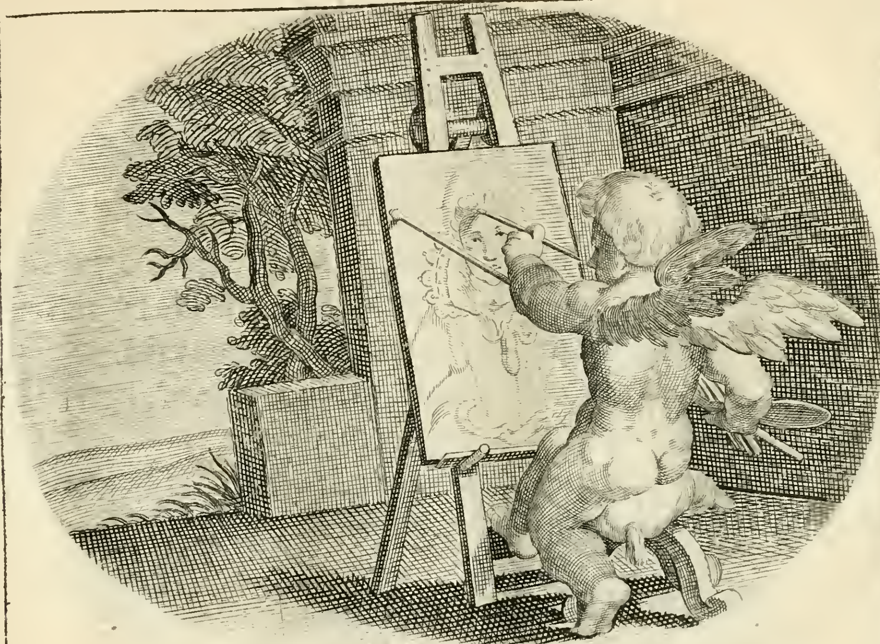

Imaginem eius mecum gesto.

Non ego Apellæâ pingam te, Vita, tabellâ:
Effigies animo stat tua picta meo.

Het beelt van die ick volg is in mijn hert geschreven:
Dat wesen, dat gesicht, dien toovenaer dien lach,
Staet altijdt in mijn sin, en is daer in gebleven
Geschildert, van dien tijdt, dat ick haer eerstmael sach.
Ick draech het waer ick gae: en als ick wil gaen smaecken
Een gans volmaeckte vreucht, soo denck ick wat zy doet.
Dan sie ick haer voor my. maer als ick haer wil raecken,
Haer rechte schildery treck ick uyt mijn gemoet.

Je ne veux emprunter ny le pinceau d'Apelle,
Ny l'artiste burin d'un renommé graueur:
Pour peindre les attraicts, que ta face recelle,
Je tire ton pourtraict du profond de mon coeur.

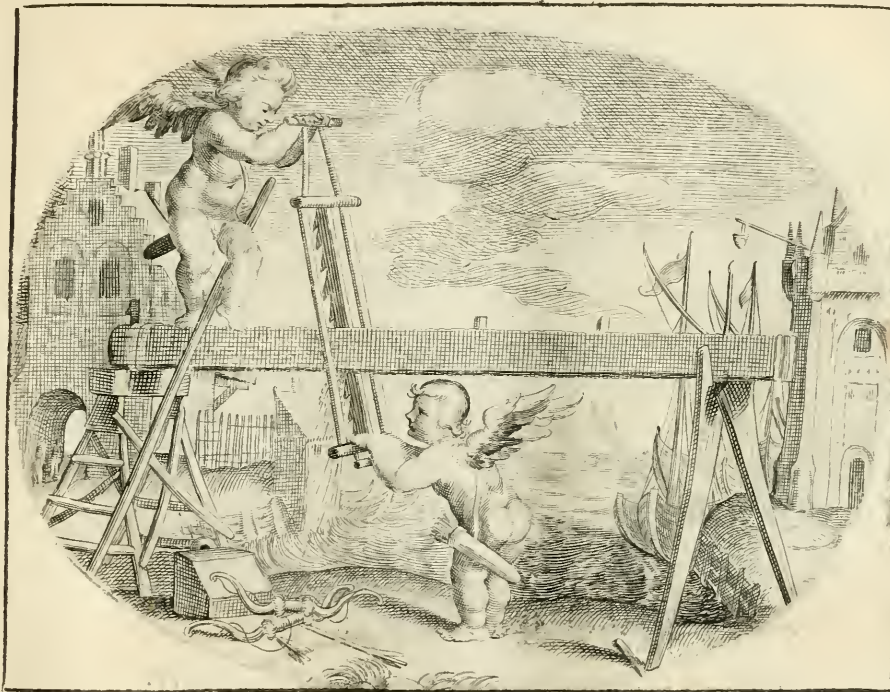

Semper reciprocanda ſerra.

Non ſatis eſt faſtus ſemel aut maledicta tuliſſe:
Aſſidue, ut vincas, hæc repetenda tibi.

Die in Cupidoos perck begonnen heeft te jaegen,
Blijft altijdt op het ſelf: de vreucht komt naer de pijn,
De pijn komt naer de vreucht: gelijckerwijs die ſaegen
Dan met het lijf om leeg, dan weer om hooge zijn.
Men gaet, men loopt, men komt, mē ſucht: en t'allen tydē
Iſt wederom te doen het gene ghy nu doet.
Soo als de ſage gaet, gelijck van beyde ſyden,
Altijdt in eenen balck, altijdt op eenen voet.

Je reſſemble vn Sieur qui ſans changer de place,
Tantoſt trauaille droit & tantoſt ſe courbant:
Moi ſans ſortir du rez ou Cupidon m'enlace,
Je uis or en plaiſir & tantoſt en tourment.

Perfer & obdura.

Non nisi discußis paleis far conditur ullum:
Sic ubi sit constans, gratus Amator erit.

Twee van het loose volck van Venus soete knapen,
Met vleugels toegerust, slaen t'kooren van het kaf.
Het kooren blijft geheel, dat zy daer naer op rapen,
Het stroo dat blijft alleen, dat scheyden zy daer af.
Soo gaet het in de min. ghy moet geduyrich lyden,
Tot datter wert beproeft, wie rechte liefde draecht.
Dan draecht zy in het graen, en werpt het kaf ter syden,
Die u heeft lief gehadt, en die u heeft behaecht.

Mon coeur vois tu ces dieux qui a force de battre,
Vont le grain nourricier de la paille chaßant:
Plustost vienne la mort que la douleur t'abbattre.
Puisqu' au braue souffrir on juge de l'amant.

Amoris ſemen mirabile.

Indolis eximiæ quis ſemna neſcit Amoris?
Hinc gnarus diæ Pallados exit homo.

Siet Venus ſaeyer aen. hy gaet zijn ſaet uytſpreyden
De weerelt om en om, gelijck een lantman doet.
Het ſaet komt weder voort, en ſonder lang te beyden
Geeft vrucht op zijnen tijdt, die d'aerde weder voet.
De vruchten die het brengt, die ſijn begaeft met reden,
Met wijſheyt en verſtant, en wonderlick van aert.
Die vruchten houden op de landen en de ſteden.
Wijſt my noch eenen boer die ſulcke vruchten gaert.

Celui qui pour tous biens n'a qu'vn coing de bruiere
Fut dans le champ d'amour autresfois animé;
Et cil pour qui Phœbé redoubla ſa carrire
Fut de la meſme main en ce monde ſemé.

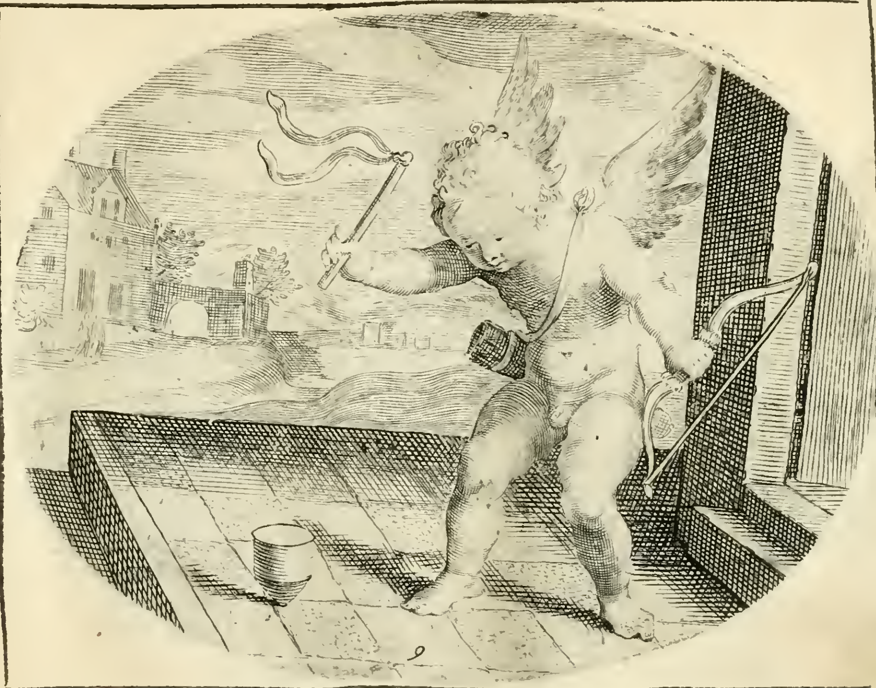

8

Vapulando ſuſtentor.

Turbinis inſtar Amans. agitatur verbere turben:
Sic niſi perpetuo vapulet, alget Amans.

Ghelijck den tol die draeyt geſtadich wort gedreven
En door de handt gekeert, die hem geduyrich ſlaet,
Soo gaet het oock met ons, de wreetheyt doet ons leven
Die ons geſtadich quelt. zy onderhoudt ons quaet.
Ons lijden wort gevoet met tegenſpoet int minnen.
Dat ſelve geeſt ons moet. neemt wech dees ſoete pijn
Die ons noch hopen doet al iſt dat wy niet vvinnen
En leven ſonder hoop, wat ſal de minne ſijn?

L'amant eſt de l'humeur d'une ronde toupie
Qu'on Void deſſous le fouet d'un enfant s'animer:
Oſtés a l'amoûreux, les traverſes, l'envie,
Les douces cruautés, que ſera-ce d'aymer?

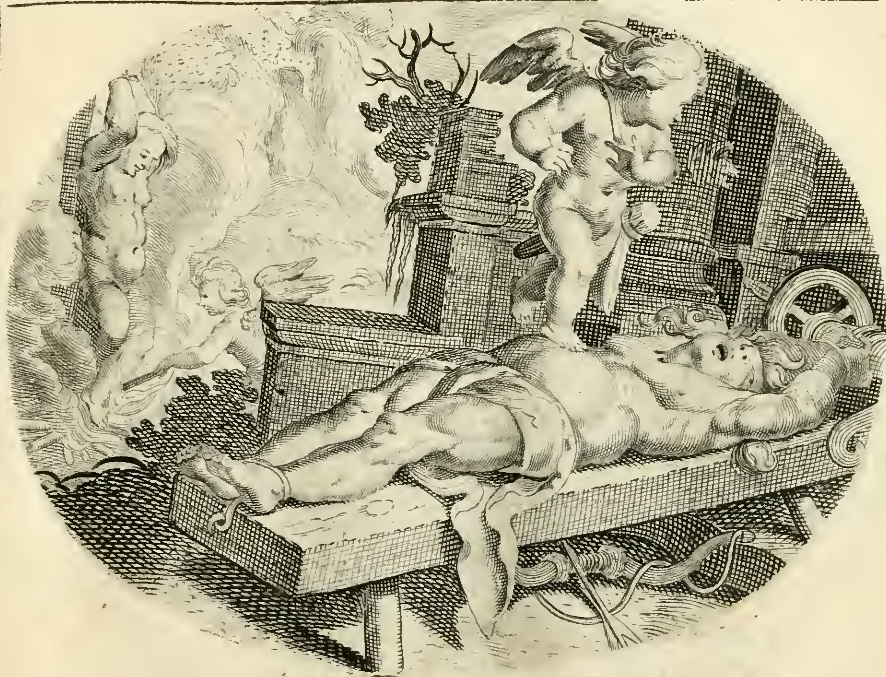

In pœnam vivo.

Haud grave carnifices Dominæ perferre catastas,
Non vita, at lethum si mihi pœna foret.

Me Ioncvrou, tis genoech. den beul die door u oogen
Gekropen is in my, die weygert my de doot.
Te sterven waer my vreucht: dat wilt hy niet ghedoogen.
Om dat ick levend' blijf, soo blijf ick in de noot.
V aensicht is de banck daer ick op lig ghebonden,
Daer ick op word' gereckt. u soetheyt. u verstandt,
Heeft eenmael in mijn hert een machtich vier gesonden,
Dat my altijdt onsteeckt, en nimmermeer verbrandt.

L'as ie meurs en viuant, & ceste ardente flame
Que me brusle tousiours ne me consomme pas:
Souffre pour te seruir que ie viue ma dame,
Ou pour ne plus souffrir permets moi le trespas.

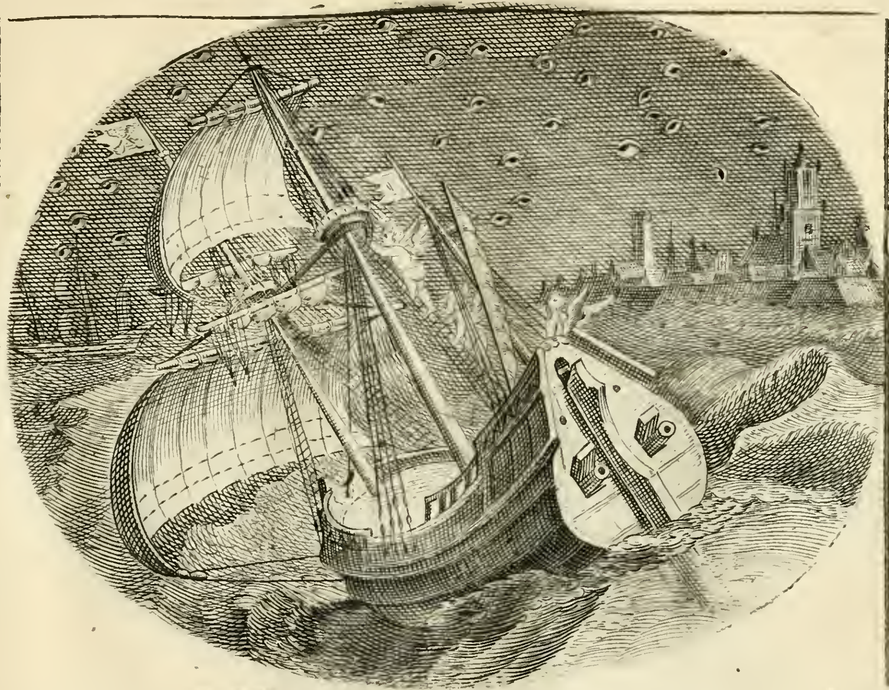

In tenebris lucem.

Quid pelago in magno ac tenebroso Castora quæris?
Non stellæ, ast oculi sunt in amore duces.

De baeren van die zee tot aen de locht gedreven.
Bestormen vreesselick het schip dat ghy hier siet:
Het helt het vvijckt, het sinckt, de schippers selve beven,
En hebben nu het roer niet meer in haer gebiedt.
Den hemel is becleet met wolcken en met vvinden,
Den dach is vol van nacht. het licht is al vergaen.
In dese duysternis sult ghy noch hope vinden,
Soo ghy maer aen en siet die oogen die daer staen.

Mon nauire fait eau, ma voile se rebourse,
L'a nuict de tous costès me desrobbe les cieux,
Et si en ce perilie n'ay recours a l'Ourse,
Mais ie prend le chemin, ou m'addressent tes yeux.

Sine fine.

Non nisi perfecto requiescit circinus orbe.
Sic sine fine meus durat & urit amor.

Wat doet dē kleynē Godt? wat heeft hy toch te schrijvē
Beneden in het sandt! wat mæckt hy voor een werck?
Hy keert den passer om. het een been siet ghy blijven,
Het ander gaen rontom, en trecken een rondt perck.
De circkel die ghy siet, is toe van alle sijden:
Men siet geen endt in hem, oock isser geen begin.
Soo gaet het oock met ons. wy blijven in het lijden.
Die eens quam in ons hert, die woonter altijdt in.

Vois tu par le compas ceste ligne arsondie?
Le point qui faict sa fin perd son commencement.
Cil qui entre en amour ce oublie la sortie,
Pour ne voir son chemin on laue ugle en entrant.

L F

Pennas perdidit ille ſuas.

Idalius puer ille meo de pectore nunquam
Euolat. hei! pennas perdidit ille ſuas.

Die my geſchoten heeft, al is hy kleyn van leden,
Zijn handt is wonder vaſt, hy maeckt een groote wondt,
Hy neemt de ſinnen wech. den brandt die ſinckt beneden
Tot aen het diepſte merch, tot aen des herten grondt.
Hy herbercht ſelf in my, hy heeft my ingenomen,
Hy volchde zijnen pijl als hy de wonde gaf.
Nu blijft hy altijdt vaſt; want doen hy is gekomen
Te wonen in mijn hert, ſijn vleugels waeren af.

Il n'eſt charme des daings, ni reproches cruelles
Qui puiſſent de mon cœur deſloger ce meurtrier.
Car quand il me ſaiſit il ſe bruſla les aiſles
Ma dame dans tes yeux ou ie le vis premier.

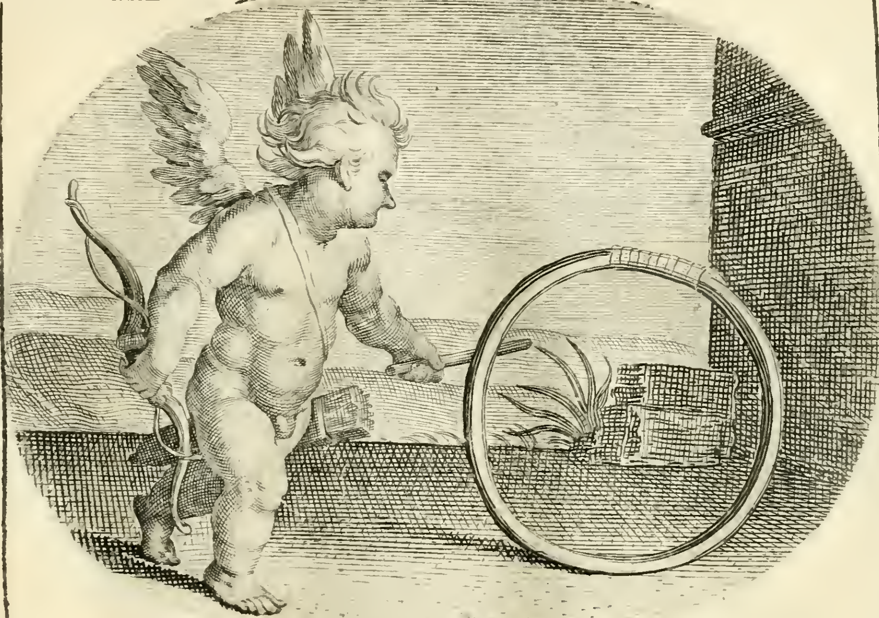

Volvitur aſsidue.

Vapulat aſsidue, quam fœmina verſat Amator:
Et ſimilem verſo dixeris eſſe trocho.

Cupido drijft den hoep: dat is het ſpel der minnen.
Den hoep en heeft geen end: de min en heeft oock geen:
Den hoep is ſonder kant; de minnaer heeft geen ſinnen.
Den hoep rolt altijdt voort; dat heeft hy oock gemeen.
Den hoep wort voort geſtout. de minnaer wort geſchoté,
Den hoep gaet dickwils om. de minnaer is altijdt
Dat hy te vooren was. den hoep is toegeſloten:
De minnaer kompt oock vaſt gebonden inden ſtrijdt.

Ce cercle court touſiours, l'amant roulle ſans ceſſe
La cercle eſt relié d'une ozier palliſſant:
L'amant l'eſt des cheueux de ſa belle maitreſſe:
L'un eſt battu de coups, l'autre vit en tourment.

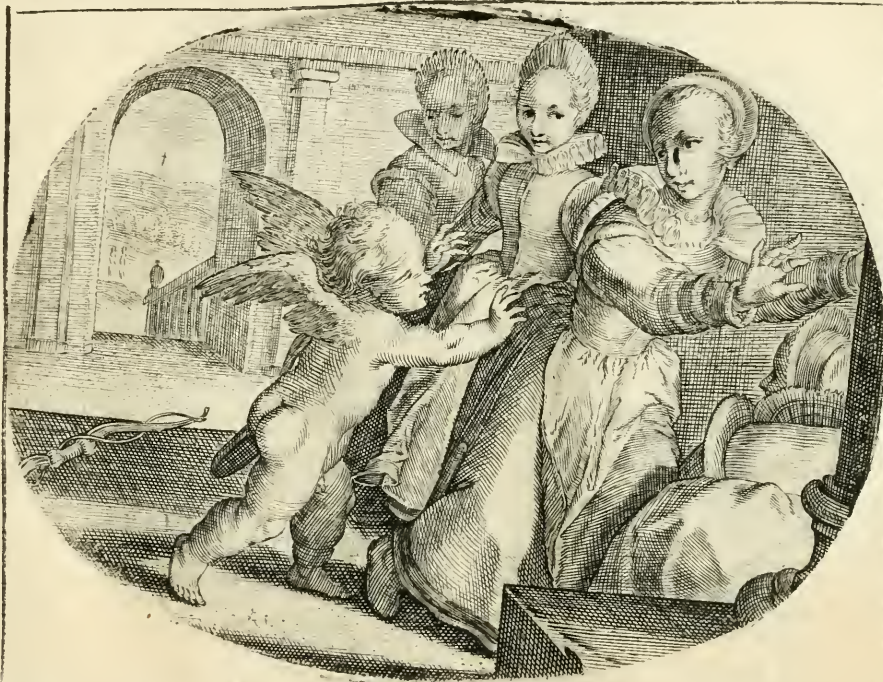

Amor cæcus.

Si non infelix, & tantum cæcus Amator
Acciperet thalamis præmia digna suis.

Al wat de liefde doet, is ſot en ſonder reden.
Aenſiet maer eens dit ſpel. het kindt van Venus komt
Int midden vanden hoop der vryſters aengetreden,
En grijpter een van al. zijn aenſicht is vermomt,
Zijn oogen ſijn geſtopt: ſoo gaet het in het minnen,
De minnaer is vermomt, zijn oogen ſijn verblindt.
Hy weet niet wie hem dient. een ander krijcht zijn ſinnen;
Hy vindt niet die hy ſoeckt, hy ſoeckt niet die hy vindt.

L'amour les yeux bouſches n'en prend qu'une en la bande:
On s'engage en amour par fois a reculons,
Et celle a quil'amant fait de ſon cœur offrande
Se prend a l'aueuglette, & ſecerche a taſtons.

Omnia Naturæ contraria.

Verticis atque pedum quæ ſint diſcrimina neſcit,
Quiſquis amat: miris luditur ille modis.

Al dat de minnaer doet van Venus ſoon gequollen.
Is tegen het gebruyck, is tegen alle man.
Het ſy wat hy begint zijn ſinnen zijn op rollen.
Hy gaet, hy loopt, hy ſtaet, veel anders als hy kan.
Verkeert is al zijn doen, verkeert is al zijn laeten:
Hy is een ander menſch. die kompt in deſe ſtaet,
En let niet op hem ſelf: hy kan geen wijſheyt vaeten.
En liever op zijn hooft, dan op zijn voeten gaet.

Tout ce que fait l'amant eſt contraire a Nature,
Il fait tout a rebours & tout a contre pied.
Et perdant ſa raiſon pour le mal qu'il endure
Il fait ſeruir ſouuent la teſte pour le pied.

Ferrum eſt quod amant.

Cedite facundi; locupletes cedite. ferro
Ferrea mollitur, atque amat inde virum.

Beſiet eens Venus ſoon, hy ſtaet van alle ſyden
Gewaepent als een helt, die zynen vyandt jaecht.
Indien ghy vraecht, waerom? hy ſal u ſelf belijden,
Dat hy de dochters oock daer mede wel behaecht.
De een roemt op zijn goet, de ander op zijn boecken,
En treffelick verſtandt: de derde wel ter tael
Stelt voor al dat hy wilt. maer ſeker dat zy ſoecken,
En daer zy meeſt naer ſtaen, is yſer ende ſtael.

L'vn vante ſon ſcauoir, & l'autre ſa nobleſſe,
L'vn ſes riches threſors, & l'autre ſon credit.
Mais en vain. Car le cœur d'vne ieune maiſtreſſe
Comme il eſt tout de fer par le fer s'amolit:

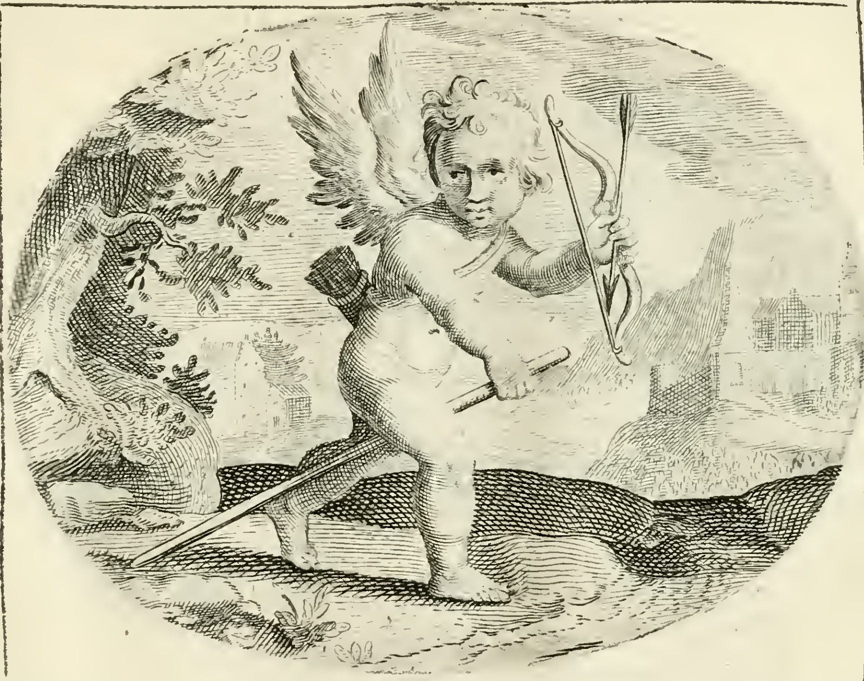

Puer denuo.

Mitte mares animos, ac paullum despe. voti
Compos fiet Amans, si puer alter erit.

Het loose Venus kindt, gelijck de kinders plegen
Die noch onnoosel sijn en loopen inden rock,
Heeft yevers uyt den hoeck een houten peert gekregen.
Het peert dat hy berijdt is eenen besem stock.
Let hier, ô Minnaer, op, indien ghy wilt beerven
Het gene dat ghy soeckt, eer ghy het spel begint.
Want sonder sot te zijn en sult ghy niet verwerven.
Die recht getroffen is, wordt wederom een kindt.

Entre tant d'amoureux il est peu de prudence.
Tel porte le beguin qui a barbe au menton.
Tousiours par trop aimer on retourne en enfance,
Comme ce petit dieu qui cheuauche vn baston:

Cælari vult sua furta Venus.

Si venit Venerilla tibi, quid gaudia jactas
Improbe? cælari vult sua furta Venus.

De Godt die in d'een handt zijn pijlen pleecht te dragẽ,
In d'ander eenen booch, ſtaet ſonder yet daer in.
Vraecht ghy wat dat hy doet? hy heeft die neer gheſlagen,
En deckt het ſchandich deel, doch noodich in de min.
Ghy die gheluckich ſijt, die Venus heeft verkoren,
En u bemindens hert gegeven in de handt,
Sijt wijs en ſiet wel toe. wilt ghy niet gaen verloren,
Bedeckt u eygen vreucht, ſoo deckt ghy haere ſchandt.

Amoureux eſuentés apprenez a vous taire,
Pour eſtre fauorit il faut eſtre diſcret.
Et ceſſans de le dire & non pas de le faire,
Faictes touſiours bon ieu & le tenez ſecret.

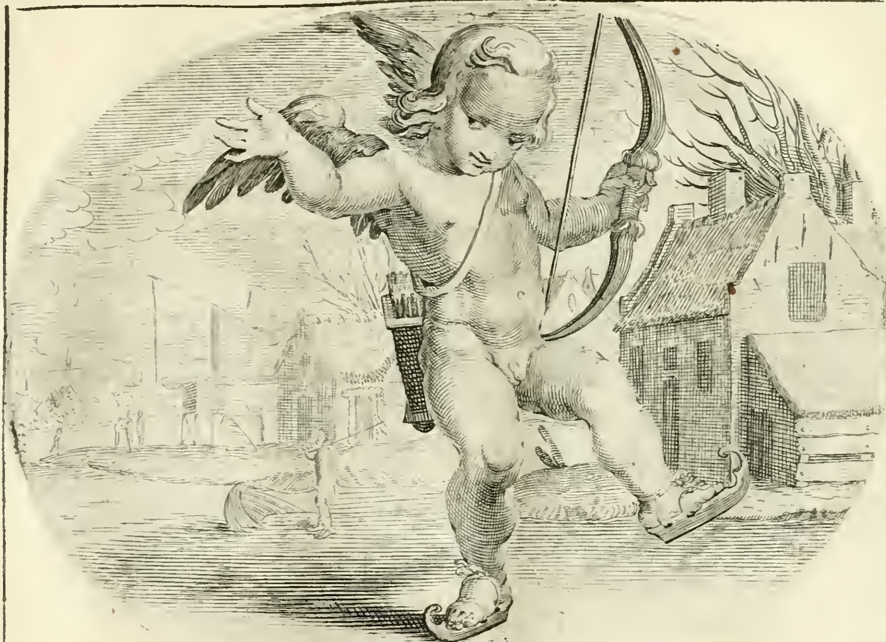

In lubrico.

Lubrica res amor est. ſtat mox ruiturus Amator,
Ac ſi concretis frigore ſtaret aquis

Cupido leert het ſpel dat Hollandt heeft ghevonden,
Hy proeft te gaen opt ys, hy heeft twee ſchaetſen aen.
Hy heeft twee yſers ſcherp aen zijne voet ghebonden,
Daer mede dat hy meynt opt water vaſt te ſtaen.
Het ys van ſelfs is glat, de yſers glat daer tegen,
Men valt ſeer lichtelick daer op, of oock daer in.
Het vryen gaet alſoo. die niet en is te degen
Geſlepen op het vverck, die duyſelt in de min.

Garde toy Cupidon ſur ce glacé paſſage
Il ne fault qu'vn feſtu pour te faire tomber.
Et toy qui en Amour fais ton apprentiſſage,
Le paſſage eſt gliſſant, garde toy de chopper.

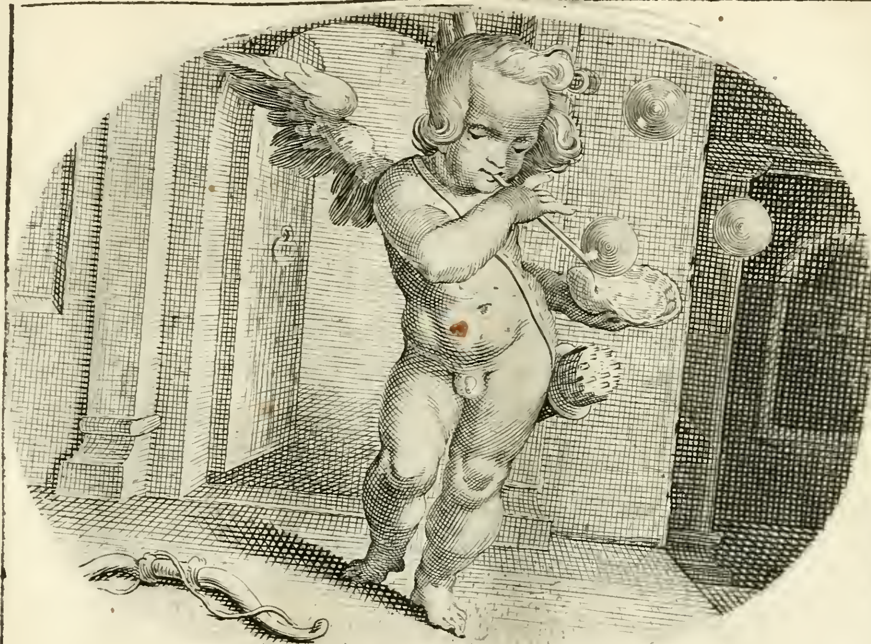
G

Bulla favor.

Quid tandem Dominam te credis habere faventem?
Fabula vel potius bulla Fabulla tua est.

Gelijck de lichte bel ſeer haeſtich wordt geboren,
En dickwils weder breeckt ſoo haeſt als zy op ſtaet:
Soo gaet het met de jonſt van die ghy hebt verkoren.
Zy gaet ghelijck zy quam, en kompt gelijck zy gaet.
Die wijs is wacht hem wel van daer yet op te bouwen.
Het is maer eenen windt. Cupido ſpeelt zijn ſpel.
Als hy hem wederkeert, ſoo ſal zy weer verflouwen,
Want dat ghy jonſte noemt, dat is een rechte bel.

La faueur en l'amour a l'ampoulle reſemble,
Qui ſe forme dans l'eau au ſouffle d'vn enfant:
Elle meurt en naiſſant & renaiſt tout enſemble,
Et te monſtre a la fin que ce n'eſt que du vent.

Amoris domitrix invidia.

Si ſapis, Invidiæ nunquam pugnabis, Amator.
Invidiæ, vincens omnia, cedit Amor.

Siet Venus ſone vlucht, en kan hem niet bedwingen
Van bangicheyt en vrees, vervaert van dat geſicht
Die ſwarten bulleman, die hem hier kompt beſpringen,
En helpt vaſt op de loop dat kleyne tanger wicht.
De min is teer en ſwack, zy is goet om verjaegen,
En wordt gemeenelijck verdreven door de Nijt.
Dat is den bulleman. ghy ſullet u beclaegen,
Die met hem hebt te doen, ten ſy dat ghy wijs ſijt.

Ce dieu a qui les dieus doibuent meſme la vie
S'effraie au ſeul regard de ce noir barbouillé.
L'amour le plus parfait ſuccombe ſous l'enuie,
Craignant que par ſa dent ſon renom ſoit ſouillé.

Amor eruditus.

Invide, cum nequeas doctum lacerare poëtam,
Latratu ostendis te tamen esse canem.

Cupido vliecht om hooch vast houdend' in zijn handen
Een ongesloten boeck, dat hy beschreven heeft.
Die wetenschap besit, vliecht over alle landen,
En boven haet en nijt, trotst al wat datter leeft.
De minnaer die dat heeft, en is niet meer gebonden
Aent oordeel van het volck, die verre van hem staen
Beneden op der aerdt. dat zijn de keffend' honden,
Die bassen in de locht, daer zy niet connen gaen.

Cupidon emporté sur ceste aigle chargeé,
Un poing plein de lauriers & l'autre plein de vers:
Quoi que iappe vers luy ceste meute enragée
Franchira les lambris de ce vaste vniuers,

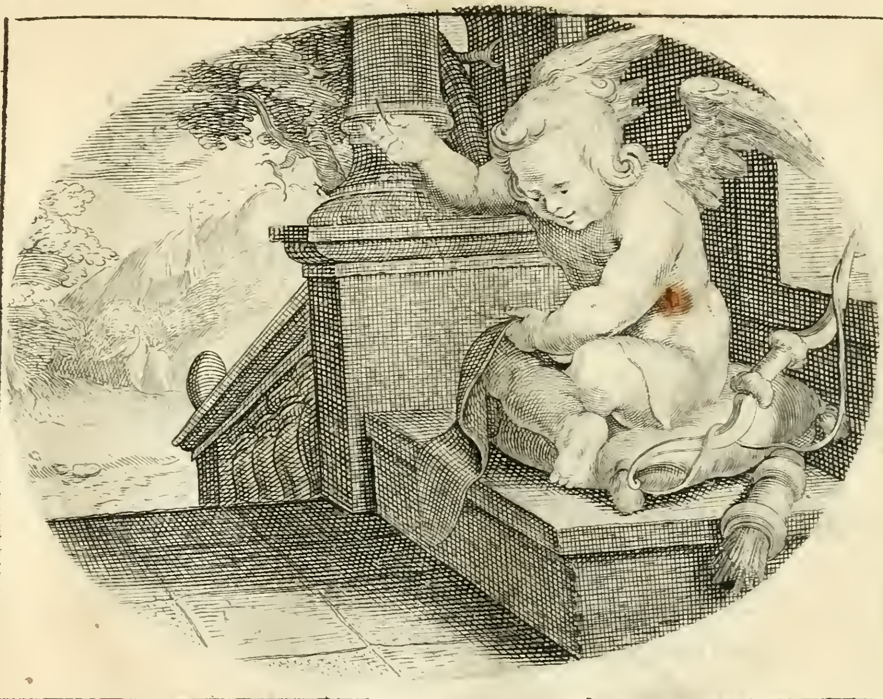

Omnia conjungo.

Sartor Acidaliј cesti nodique potentis,
Omnia quo iungis, me quoque iunge meæ.

Mijn ambacht dat ghy ſiet dat is by een te voegen
Den hemel en de aerd, en watter is daer'in,
Met een genegentheyt, en lieſelijck genoegen.
Dat is het eygen werck van een volkomen min.
Ick naeye wat ick mach de herten aen den ander
Die verre van een ſijn. ick hechte watter leeſt.
Soo datſe nimmermeer en komen van den ander,
Met eenen ſoeten draet, die my mijn moeder geeſt.

I'ay vuidé mon carquois, mes deux mains en ſont laſſes,
Iay changè mon meſtier pour celuy des Tailleurs;
Ores d'un fil retors par les mains des trois Graces
Je ſçai au petit point coudre enſemble les cœurs.

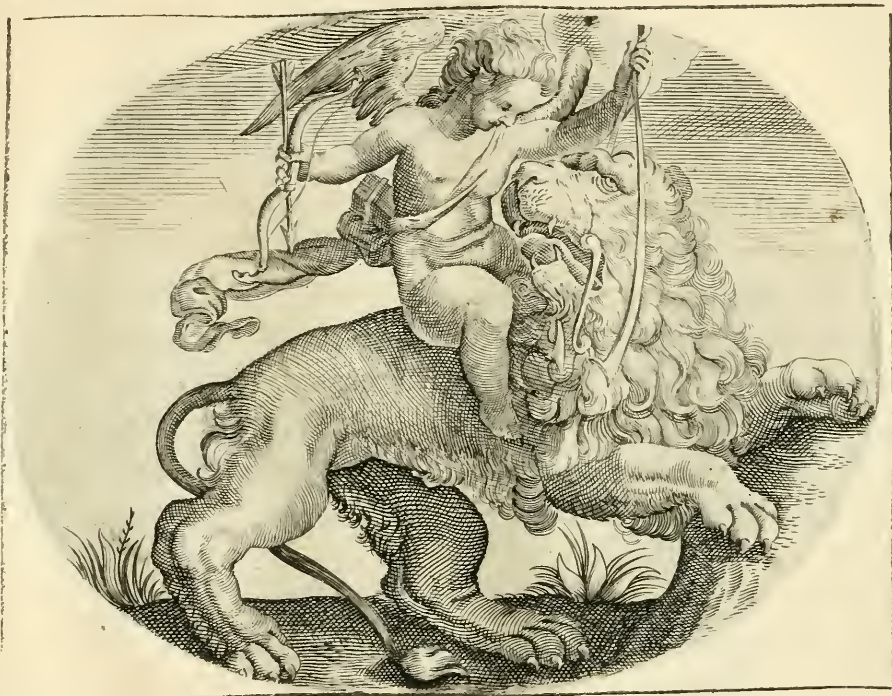

Omnia vincit Amor.

Vidi ego qui durum posset frænare leonem:
Vidi qui solus corda domaret Amor.

Den stercken ben ick sterck, den sachten sachte banden
En toomen werp ick om: het wijckt doch al mijn handē,
Al wat de schoone Son bestraelt. Het is een kindt
Een kint, een kint alleen, dat soo veel mannen bindt.
Wat wonder ist dat haer de menschen overgeven
Als ick de leeuwen toom, en onder my doe beven?
Wat strijdt ghy tegen my? alst' doch soo wesen moet,
Waerom en leert ghy niet my komen te ghemoet?

Si l'archer Paphien de sa main enfantine
Peult renger soubs le frein un farouche lion,
Qui pourroit resister a sa force divine,
Gardant contre ses traicts libre sa passion?

Au dedans je me conſume.

Exta velut clauſis fervor conſumit in ollis,
Et mea conſumit viſcera cæcus amor.

Beneden ben ick heet, van boven toegeſloten,
Van boven worter ganſch gheen water ingegoten,
Van onder viers genoech. O doodt, O wreede doodt,
Waert dat ick ſterven kond' zoo waer ick uyt de noodt.
Nu ſterf ick als ick leef, ick ben doodt al mijn leven, (ven,
Mijn hert verdroocht in't lijf, mijn jeught gaet my bege-
Gheen vreught en iſſer meer. van buyten is den brandt,
Van binnen ſuyght hy uyt mijn ſinnen end' verſtandt.

Comm' on voit dans un pot une liqueur ravie,
Q'un fagot alumé eſchauffe ſans repos,
Ainſi en faict amour en noſtre fantaſie,
Et d'un feu violant nous ronge juſqu' a los.

Mes pleurs mon feu decelent.

Ecquid adhuc dubitas? Testis sit lachryma flammæ,
Semper ut occluso stillat ab igne liquor.

Mijn vier brand meer end' meer, wat sal het eynde wesen?
Het water spruyt uyt tvier, end' kan my niet ghenesen
Mijn vier dat wort gestoockt, mijn vier dat brand en
So lãge dat mijn vier my eẽ fonteyne maeckt. (blaeckt
Van traenen vloey' ick wech: wilt zy my niet verhooren
Ick moet doch eyndelijck int water gans versmooren.
O wonderbaren brant, van branden komt my dat.
Ick swemme daer ick gae, den brant die maeckt my nat.

Leau distille du flanc d'une creuse chapelle,
Espraincte par l'ardeur d'un brasier rugissant.
Ainsi naissent mes pleurs, de mon feu: i'en appelle
A tesmoing ce ruisseau, qui mes yeux va baignant.

Ardo d'appresso & da longhi mi struggo.

Proxima fax igni flagrat, atq́ remota liquescit:
Me procul ipse liquat me prope torret amor.

Twee vieren krencken my seer swaerelick mijn sinnen
Het een niet verr' van my, het ander is van binnen.
Het vier dat binnen is, daer word' ick van verbrandt,
Het vier dat buyten is, dat helpt my oock van kant.
Het vier dat binnen is dat moet ick altijdt lyden,
Het vier dat buyten is, dat comt my oock bestryden.
De helft is wel by my, daer van ick gae te niet:
Dus lyd' ick in mijn hert een vriendelick verdriet.

Le flambeau, que l'obiect seul d'une mesme flamme
Faict ardre de plus pres & fondre reculé.
Helas cruel amour! seroitce pas mon ame
Que l'absence a fondu', la presence bruslé!

I

Qui me nourrist, m'estaind.

Vt qua nutritur pinguedine tæda liquescit,
Quâ vivo, & nutrior, quam pereo, hâc pereo.

Het ghene dat de torts ontsteeckt en doetse branden,
Dat selve blustse weer soo haest men keert zijn handen.
Zoo gaet het in de min. O wreeden brandt, O brandt,
Wat baet mijn wijsheydt my, oft' treffelick verstandt?
Ick loop her ende we'er, ick gae nu zoo veel daghen,
En soecke dees en die, om mijnen noodt te claghen.
Ick moet weer na het vier,, die ghene die't my doet
Als oorsaeck van mijn vier, mijn vier ooc blussen moet.

Vn cierge renversé, est semblable a ma flame,
La cire qui l'estaind, le nourrist elle pas?
Ce qui estaind mon feu, est celle qui l'enflame,
Ie tire de m' Amie, la vie & le trespas.

A autruy mort, a moy vie.

Te nutriunt Salamandra ignes, qui cætera perdunt.
Alterius nobis vivere morte datum est.

In't vier leef ick altijdt, tot' tvier ben ick gheboren,
Het is mijn luſt mijn vruecht, het vier hebb' ick ghekoren,
Daer zonder can ick niet: ſoo ick niet hadd' het vier
Dat my het leven geeſt, ick waer een ſchamel dier.
O vier blijſt my maer by, en wilt my niet begheven,
O oorſaeck van mijn vreucht, o vader van mijn leven,
O rechte medecijn. het gheen dat ander ſchaedt
Is oorſaeck dat ick ben bevrijdt van alle quaedt.

Ce feu qui me nourrit, met les autres en cendre:
Et le venin d'autruy i'employe a me guerir,
Qui niera deſormais doncq, que la Salemandre,
Du feu tout-devorant ne ſe puiſſe nourrir.

Ie ne le puis celer.

Dissimulas frustra: quis enim cælaverit ignem?
Lumen ab indicio proditur usq; suo.

Ick decke vast den brand, ick doe seer wel mijn beste,
Maer t'is om niet ghedaen, het comt doch uyt int leste:
Hoe qualijck ist om doen in Venus bitter pijn
Te tooghen ach! eylaes! een vroyelijck aenschijn?
Het vier vonckt in mijn hert, ick magh my al wat veynsen
Int aensicht blijckt nochtans eē vonck vā mijn gepeynsen.
O onverberchlick vier, wat datmen doet oft' laet,
Daer is altijd een vonck oft twee die ons verraet.

Te as beau le celer. d'une lampe cachée
On voit tousiours sortir, quelque raion luisant.
Tes yeux descouvriront a la fin ta pensée
Et le mal, que l'on cele, estre le plus cuisant.

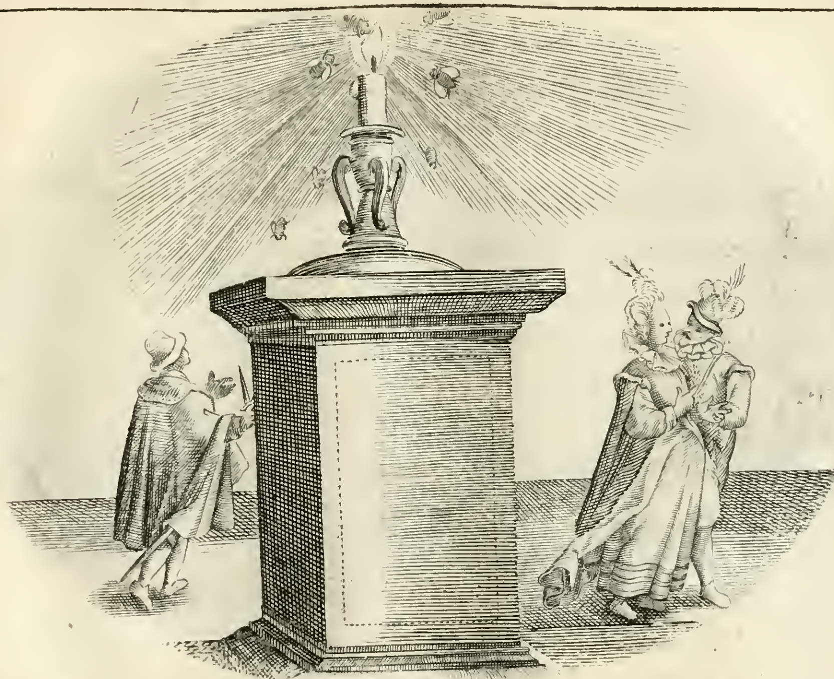

Cosi de ben amar porto tormento.

Lumina delectant culices, perimuntque petita:
Sic nobis spes est optima causa mali.

Den liefelicken schijn van haer twee schoone ooghen
Die trecken my tot haer wanneer zy sich vertooghen,
Vertoogen ah! eylaes. ick schijne my te zijn
Verloren als ick ben vand' oorsaeck van mijn pijn.
By d'oorsaeck van mijn pijn woud' ick wel altijdt wesen,
Als ick ben by 'tverderf, soo schijn ick te ghenesen.
Ick vliegh' rontom het vyer, ick blijf in eenen standt
Ten zy dat ick my self vind ganschelijck verbrandt.

Credule mouscheron, qui aimant ton domage
Recherche la lueur, qui te doibt consumer.
Apprends a mes despens, a deuenir plus sage;
Car le mal qui me tue, n'est que de trop aimer.

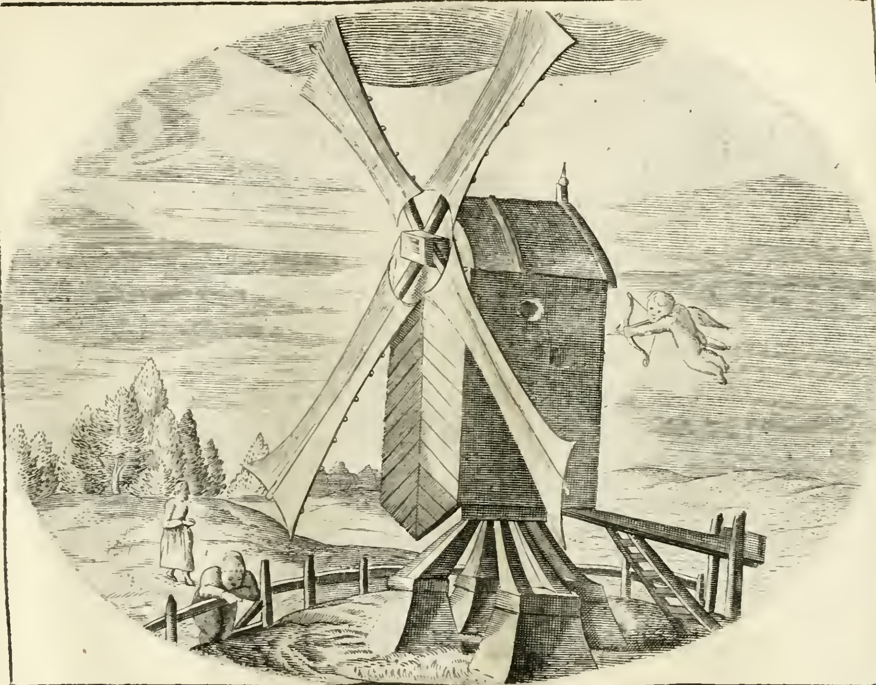

Ni ſpirat immota.

Stat mola non moto non mota volatica vento:
Sic tua ni ſpiret gratia truncus ero.

Het gheen dat my verheught, moet ick van buyten haelen,
Het gheen dat my beweeght moet van een ander daelen,
Oft anders ben ick ſtill'. ick moet wel ſtille ſtaen.
O dat de wint eens quam, zoo moght ick weder gaen.
Dat haeren adem ſlechs (den oorſpronck van mijn leven)
Wt haren blyden mondt een windeken wou gheven
Op mijn beladen hert, ten minſten van ter zy.
Nu ben ick ſonder haer, nu ben ick ſonder my.

Ainſi que ſans le gré de l'halaine venteuſe,
De marbre briſe-grain, ne tourne le reſort,
Ainſi, de ta faueur, mon ame langoureuſe,
Madam' attend l'arreſt, ou de vie ou de mort.

Inter omnes.

Obtenebrat ſtellas Phœbe: tu ſola puellas:
Pulchræ eſſent aliæ, tu niſi pulchra fores.

Twee ſaecken boven al met glans den prijs behaelen,
Mijn liefs ſeer claer gheſicht, en Phœbi gulden ſtraelen.
De ſterren by de Son gheleken zijn gans blendt,
End in haer ſchoonicheyt en vind' ick oock geen endt.
De Son die comt daer heen haer gouden hooft vertoogen,
Mijn alderſchoonſte lief heeft peerlen in haer ooghen.
Een lief, een Son is daer. daer is oock wel een Maen,
Maer die de Sonne derft, en iſſer niet wel aen.

Qu'on ne me parle plus de beauté ny de grace,
Tant que de ma Phyllis ie voieray le bel oeil.
Sa beauté les beautés des plus belles ſurpaſſe,
Dautant qu'on voit ceder les aſtres au ſoleil.

Ie reviens de mon gré aux douls lacqs qui me ſerrent.

Ad dominum remeat dimiſſus in aëra Falco:
Sic mihi ſervitio blandior ipſe meo.

Nu ben ick eenmael los, ick ben eens uytghetoghen,
Ick gae daert my ghelieft, ten leſten noch ontvloghen
De handt die my ſoo langh ghevanghen heeft geleyt,
End my dat ſchoone licht des Hemels heeft ontſeyt.
Ick ben nu vry. tis waer. wat wil ick doch beginnen,
Hoe lieflick ende ſoet was my den bandt der minnen?
Ick gae van daer ick quam, ick vlieghe naer de handt.
Om buyten pijn te zijn, moet ick weer inden bandt.

Comme on voit s'eſſaier par la vide carriere,
Puis reuenir au poing, le faucon eſcarté,
De meſme ie me rends en ma priſon premiere,
Et pour ſervir amour, ie hay ma liberté,

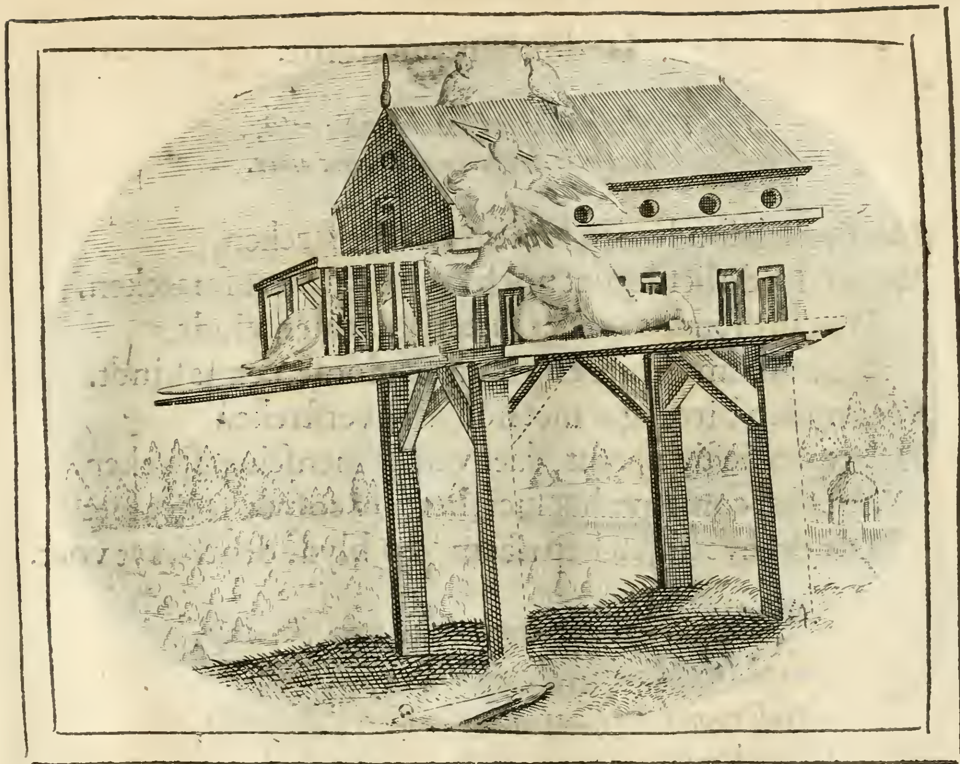

O l'eſtroit eſlargir.

Laxa petens capitur volucris: ſic vincula late
Noſtra patent. arcte nec minus illa premunt.

Vier venſters quellen my geſtadich inde minne:
De ooghen die ick hebb', en die van mijn vriendinne,
Daer herberght Venus kindt, dat is zijn eyghen erf,
Mijn lichten die ick draegh, die ſtaen nae mijn verderf;
Zy leyden my int ſtrick. wie wil ick het gaen claeghen?
Ick hebbe ſelf ghehadt in mijn verderf behaghen.
Als ick daer buyten was, ſoo moeſt' ick daer in zijn,
Waer ick nu weer daer uyt, ſoo waer ick uyt de pijn.

L'oyſeau pour s'eſlargir, court peu ſage a ſa perte:
S'enfermant en un lieu, dont il ne peult partir.
O l'eſtroit eſlargir! ma priſon eſt ouverte,
Preſque de tous coſtès, & ſi n'en peux ſortir.

De douceur amertume.

Vidiſti alveolis ſi fortè abſynthia naſci,
Sic ſpecie dulci torquet amarus amor.

Het honich ſoude zijn ſoet boven alle ſaecken,
Waert dat de liefde niet noch ſoeter placht te ſmaecken.
De galle ſoude zijn het bitterſt' datmen vindt,
Waert datmen niet en vondt dat looſe Venus kindt.
Ses ponden bitter gal met honich overſtreken
Is datmen liefde noemt, daer van de menſchen ſpreken.
Het ſoet comt uyt het ſuer, het ſuer comt uyt het ſoet
Dat droeve blijtſchap tſaem, en blyde droefheyt voet.

Lamour couure les coups d'une mortelle feinte,
Son philtre emmielé, ſe conuertit en fiel.
Ainſi voit le payſan ſouuent croiſtre l'Abſynthe,
Dans le ventre enciré, de ſes ruches a miel.

Te ſtante virebo.

Vt virides ederæ: durat dum Pyramis, errant,
Sic mihi te ſtabit ſtante virente, viror.

Haer leven is het mijn, mijn blijſchap moetſe gheven,
Haer vreuchden zijn de mijn, een ziele doet twee leven.
Als ick maer eens den dau, den dau van hare mondt
Mach voelen op mijn hert, ſo word' ick gantſch geſont.
O dat zy maer en wou de cracht van hare ſtraelen
Tot op den diepen grondt mijns herten laeten daelen
Mijn leven dat ick voer, en heb ick maer tot pandt,
Die ick verkoren hebb' die draeght my in haer handt.

Tant qu'on uoirra ſuſpié, ceſt antique Pyramide,
Ce lierre uerdiſſant, l'embraſſera touſiours.
Tant que tu deffieras, la faux Acherontide,
On uoirra reverdir, mes fidelles amours.

Et piu dolsi.

Vulnus alit fera læsa fuga, sic tu licet usque
Tela Dei fugias, non tamen effugies.

Ick die zoo menigh strick, zoo menigh groote hoopen
Van Iaghers toegherust end' honden ben ontloopen,
Een hevet my ghedaen, het cleeft my in het hert,
Hoe snel dat ick oock loop, noch snelder is de smert.
Ick ben nu ver ghenoech ontcomen 'svyandts handen,
Ick loop' ick vlieg' ick ren, door bosschen ende landen,
Die my quetst is van hier, ic hebb' van haer geen noodt.
Maer niet te min is zy de oorsaeck van mijn doodt.

Ainsi q'un cerf nauré, d'une panthoyse fuite
Euitant le chasseur, auance son trespas.
Ainsi fuiant amour, las tu nen es pas quitte:
En courant tu le fuis, & ne l'euite pas.

Solatium, non auxilium.

Laſſatus gelidis cervus recreatur in undis:
Et tu me laſſas unica, tu recreas.

Ick ben noch eens ontvlucht, ic ben noch eens ontſprongē
Der honden groot ghewelt, die my ſo vreeſlick drongen.
Mijn hert mijn hert beſwijckt. den adem ben ick quijt,
Ick hijg' ick hijg', ick hijg', ick hebbe gheenen tijdt.
Mocht ick in die fonteyn mijn tonghe wat beſproeyen.
Die met een ſacht gedruys gaet door die bloēkens vloeyē,
Ick worde weer ghejaecht. Het is om niet verſint,
Eert een verdriet ophout, het ander weer begint.

Comme un cerf haraſſé d'une meute fidelle,
Se delaſs', en beuvant d'un argentin ruiſſeau,
Ainſi de mon tourment me ſoulage ma belle,
Mais de m'en deliurer, ceſt afaire au tombeau.

Les deux ſont un.

Non aliter, quàm cum ramum ſibi ramus adoptat,
Sic tibi non idem, nec tamen alter, ero.

Den boom die met zijn top zeer hoogh en wijt gherefen,
Niet verre vant ghebou des hemels ſchijnt te weſen,
Met vruchten ſchoon becleet, de vruchten diemen meĕt
Van hem alleen te zijn, en heeft hy maer ontleent.
De maechdom is alzoo, die maechden wilt beerven
En moet geen maecht meer zijn, maer haeren maechdom
En worden ingelijft door Venus inden man (dervé.
Die van een maecht alleen veel maechden maecké kan.

L'oiſeau de ſon bongré ſe vient prendre a lacage,
Puis deteſte du ſort la ſourde cruauté.
Auant qu'eſtre captif, iadorois le Servage,
Maintenant qui le ſuis, ie plaint ma liberté.

C'eſt tard aviſé

Submerſo fruſtra ſtipatur foſſa juvenco:
Sic ſero ſapiunt poſt ſua damna Phryges.

Ben ick niet wel beraen? is dat niet wel ghevonden?
Als ick gheſchoten ben, ſoo ſchudd' ick eerſt de wonden.
Verdroncken is mijn peert, ick wercke dach en nacht,
Ick vulle nu den put, daer t'peert in licht verſmacht.
Het is met my ghedaen, ick mocht mijn moeyt wel laten,
Als ick den arbeyt doe en mach hy my niet baeten.
Het is niet wel verſint, alſt huys al is verbrandt
Het water wt den put te nemen in de handt.

Le trop tard s'auiſer long repentir apporte;
Quand mon boeuf eſt noié, ie comble le foſſe.
Quand l'amour eſt entré, ie luy ferme la porte,
Et me pare du coup, quand ie me vry bleſſe.

Ni mesme la mort.

Nec platani interitus vitem, nec tollet amorem
Nostrum, quæ tollit cætera, summa dies.

Het een is gantsch vergaen, het ander staet noch schoone,
End' spreyt zijn rancken uyt zeer rijckelick ten toone,
  Altijdt zijnd' even groen: soo gaet het oock met dy,
  O Venus lieflick kindt, die altijt woont in my.
De doodt neemt wech dē mensch', maer laet de liefde levē,
Zy wordt noch door dē doodt noch door den tijt verdre- (vē.
  Zy blijft alst al vergaet, zy bloeyt ooc indē noodt,
  De doodt verwint het al, maer Venus oock de doodt.

Comme a la plane on voit la vigne suruiuante,
Mon amour, suruiuera a l'iniure du sort
Mesme forcant l'arrest du fatal Radamanthe,
Je taimeray la bas, en despit de la mort.

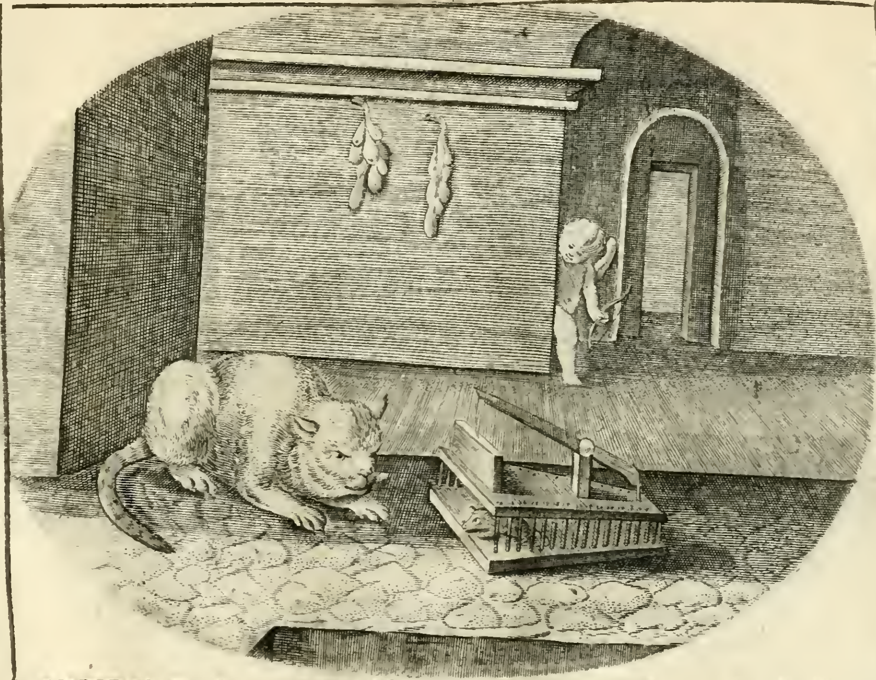

Il mal mi preme, & mi ſpaventa il peggio.

Expectat felles, laxat captentula murem:
Nos mala vitantes deteriora manent.

Als ick in liefde ben, dan ben ick als ghebonden,
Als ick daer buyten ben, dan ben ick gantſch geſchonden.
Wat doe ick doch aldus? ontbonden wil ick zijn,
Soo ick ontbonden ben, ſoo meerdert doch mijn pijn:
Soo ick dus langhe blijf, ick moet mijn vreuchden derven,
Soo ick dus niet en blijf, ſoo moet ick doch wel ſterven.
Soo ick gheſloten blijf, ſoo blijf ick inden noot,
Soo ick ontſloten word', ſoo gae ick inde doot.

Que feraye pauuret ! ſi ce piege me lache,
Me voila ſoubs la dent de ce chat affamé:
Si ie demeure icy, ceſte trappe m' ſcache.
Celuy qui fuit vn mal, eſt d'un pis entamé.

Serò detrectat onus qui ſubijt.

Fruſtrà tento oneri me jam ſubducere: fruſtra
Iam juga detrectant, quæ ſubiere boves.

Hier voortijdts als ic placht van minnen t'hooren ſpreken,
En van dat bitter ſoet end' van die looſe treken,
My docht het was ſoo moy, men coſter uyt end in,
Dat heeft my eerſt ghebroght het minnen in de ſin.
Ic ſach het jock wel aen, maer t'docht my licht om weſen,
Ghevlochten end' ghebreyt van rooſkens tſaem gheleſen
Wt Venus gouden tuyn, my docht ick was een man,
Maer als ick weet wat 'tis, en can ick niet daer niet van.

En vain contre le ioug, le torreau ſe muticie,
Qu'il a deſia long temps ſur ſa teſte portè.
De puis qui ſoubs le ioug tu as courbe leſchine,
S'en eſt faict ceſt trop, tard parler de libertè.

Perch'io stesso mi strinsi.

Servitij causam præstat sibi avara volucris:
Nec culpa hic, culpæ nec sua pæna deest.

Als ick hebb' vry gheweest, ick hadde groot verlanghen
Om vast te moghen zijn, ick moeste zijn ghevanghen:
Ick sach het minnen aen, het was een lieflick spel,
Waer dat ick henen sach, het gingh al even wel:
Ick sach de vryers aen, ick sach haer soentgens gheven,
En soete praet uytslaen: ick docht, dat waer mijn leven,
My docht het gingh soo wel. maer als ick ben int perck,
Nu word' ick eerst ghewaer hoe dat het gaet te werck.

Comme la greffe on voit, sur une branche entee.
Enrichir un verger d'un Autumne de fruictz.
Ainsi le sainct lien d'un loyal hymenee,
Faict les deux n'estre qu'un, de deux en naistre dix.

Mon mal me ſuit.

Quo fugis ah demens? ſequitur te pœna, ſequuntur
Iumentum ut ſcabræ pondera dura molæ.

Het gene dat ick vlie dat moet ick ſelve draeghen,
Ick voere waer ick gae het geen dat my doet claghen
Ick wend' my hier end' daer, ick ben noch even blendt.
Ick gae, ick keer, ick kom, t'beginſel is het endt.
'Tzy dat ick blyde ben, 'tzy dat ick ben verbolghen,
Het ghene dat ick vlie, dat moet ick ſelve volgen.
Daer ick gae is mijn liefd', ick moeter doch wel aen,
Ic moſt my ſelven eerſt, woud' ic mijn brandt ontgaen.

Comme un cheval trainant une meule peſante,
Je ſuis en mon tourment, malheureux empeſché.
Je fuis ce qui me fuit, & touſiours ſe preſante,
A mes talons fuiantz le uengeur attaché.

Noctua ut in tumulis, ſuper utque cadavera bubo.

Noctua ut in tumulis, ſuper utque cadavera bubo
Talis erit: Virgo nubere parce, ſeni.

Ick ben een levend' lijck: nu denck ick eerſt om minnen
Als ander houden op, dan gae ick eerſt beginnen:
De doot klopt voor de poort, Cupido woont int hert.
Ick ſmaecke voor mijn doot die liefelicke ſmert.
Ick ben mijn leven quijt, nu dinck ick om te leven:
Mijn leven dat begint alſt my wilt gaen begheven.
Het comt of vroech oft laet: ick vreeſde voor de doot,
En crijghe voor mijn graff mijns alderliefſten ſchoot.

Telle que le hibou, ſur une orde carcaſſe,
Tu ſeras, ſi tu prends un vieillard a mari.
Tu veux auant la mort, t'enfermer en la chaſſe,
Et viue t'attacher a un corps mi-pourri.

O

ELE-

ELEGIE, ofte Nacht-clachte

DEwijle dat de nacht op alderhande dieren
Verſpreyt haer droevich kleedt, op velden en rivieren,
En dat de wilde zee vermindert haren ſtroom,
En dat de weereldt gans ligt als in eenen droom:
Dewijle dat de locht uytſteeckt haer gouden ooghen,
Die haer uyt s'hemels ſael al ſpringende vertooghen,
En dat de droeve Maen haer broeders plaets bewaert,
Die morghen wederom ſal komen naer de aerd':
Soo dwael ick hier alleen, daer my mijn ſorghen draghen,
Om van u fel ghemoet en wreeden ſin te klaghen.
Ionckvrou ghy ligt geruſt, en blaeſt uyt uwen mont
Dat Goddelick venijn dat my dus heeft ghewont,
In uwen eerſten ſlaep van alle ſorgh' ontbonden,
Niet denckend' op mijn vier, niet denckend' op mijn wonden,
Niet denckend' op den God, die met zijn wreede kracht
Heeft willen mijn ghemoet doen ſtaen in uvve macht.
Ick ligg' hier neer gheſtort voor uvve doove deuren,
Als of my inde nacht vvat voordeel mocht gebeuren:
Of datter hope vvaer om dijnen harden ſin
Te trecken naer mijn hert, te leyden naer de min.
De voghels die de locht met vleugelen doorſnijden,
De viſſchen die de zee met haren ſteert berijden,

Die liggen nu in rust tot dat den dach komt aen:
Maer die u dient alleen moet oock by nacht vergaen.
By nacht vergaet hy meest. ick neem u tot ghetuygen,
Mijn tranen die ick stort, daer med' ick niet kan buyghen
Haer onbermhertich hert, mijn tranen die ick hier
Laet liggen als een pandt van dit ellendich vier.
Elck dinck heeft zijnen tijdt. naer dat de koude daghen
Zijn langh by ons ghevveest, en d'onghetemde vlaghen
Van haghel en van sneeuvv, en dat den grijsen baert
Des vvinters voor een tijdt bedeckt heeft gants de aert,
Komt Zephyrus vveer aen, en uyt zijn schoone salen,
Laet zijnen silv'ren dauvv op alle velden dalen.
En met den adem soet die zijnen mont uytspreedt
Neemt d'aerde vvederom haer groen geschildert kleedt.
Het een gaet t'ander komt. de duysternis moet vvijcken
Naer dat de ronde Son komt uyt zijn kamer strijcken,
En toont zijn gouden oog. En als de Son vvech gaet,
Dan komt de Maen vveer om die in zijn plaetse staet.
Het heeft al zijn ghebeurt, het komt al op zijn tijden:
Tvvee dinghen blijven vast: u vvreetheyt en mijn lijden.
Mijn lijden blijft altijt, en d'oorsaeck van mijn pijn
V onbevveeghlick hert moet sonder eynde zijn.
De oorsaeck daer van is: dat ick niet tvvee kan minnen
Of dry' op eenen dach, en spelen met mijn sinnen
Gelijck een lichte pluym daer Boreas op vvaeyt,

O ij Nu

Nu hier vliecht en nu daer; en keert ſich ende draeyt
Naer het bevel des wints: of als een ſchip gheſpleten
Int midden vande zee, daert roer is afgheſmeten,
Maer hout al even vaſt en onbevveechlijck aen,
En blijft alleen op dy, en niemant anders ſtaen.
Ionckvrou dat is mijn ſchult: hierom wil ick gaen vaeren
Daer ghy niet meer om my u hert en ſult beſwaeren.
Ionckvrou vaert vvel, ick gae: ick gae daer ghy my ſent.
Ionckvrou vaert vvel, ick gae: ick loope naer mijn endt
Ionckvrou vaert vvel, ick gae, ick gae mijn leſte ganghen,
Ionckvrou vaert vvel, ick gae, ick ſal mijn hert uytlanghen
En vverpen voor u deur. doet open uvven ſchoot,
En neemt daer in de ſiel van die ghy hebt ghedoot.
Laet my ten minſten toe dat ick daer in mach leven,
En woonen naer mijn doot: wilt my de weldaet gheven,
Dat ick de plaetſe mach bevvaren van mijn min
Die my gheweyghert vvas: en blijven vaſt daer in.
Of Venus ſal mijn ſiel in haren gouden vvaghen
Veel hoogher als de Maen en als de Sonne draghen;
En by de lichten ſchoon, de lichten die daer gaen
In s'hemels ſchoon ghebouvv' mijn arme ſiel doen ſtaen.
Die ſterren die ghy ſiet, dat ſijn de vveerde ſielen
Die Venus en haer kint noch daghelijcks vernielen;
Dat hebben minnaers oock gheweeſt voor onſen tijdt.
En leven nu om hoogh van alle ſorgh bevrijt.

Zy ſtaen in Venus huys, zy letten ende mercken
Op ons verdriet en pijn, en uvve vvreede vvercken:
En draghen die vaſt aen by Venus end' haer ſoon,
Die elck op zijnen tijdt beſchicken zijnen loon.
Int midden is een ſael van onbekende bloemen,
Met bloemen opghebouvvt, die vvy niet konnen noemen:
Hier is Cupidoos ſtoel, die ſpreeckt daer ende ſeght
Een yeder zijn miſdaet een yeder na zijn recht,
Daer neven is een perck, daer loopen tvvee Goddinnen
De Droefheyt en de Vreucht, de ſuſters van het minnen,
Die garen in een kruyck ons tranen altemael,
En ſetten die ten toon int midden vande ſael:
Ons ſuchten altemael die ſtaen om hooch geſchreven
In Venus tafelboeck tot t'eynde van ons leven:
Int midden is een ſchael, daer vveeghtmen al ons quaet,
En die meeſt heeft gheleen, die krijght den beſten ſtaet.
Daer ſal ick boven aen die beſte plaets beerven,
Om dat ick ben ghevveeſt volſtandich tot het ſterven:
De eerſte plaets is mijn. daer ſal ick ſtaen tot ſpijt
Van die u heeft behaecht en die my heeft benijt.
Ionckvrou, vvel aen, ick gae, en laet u hier tot panden
Mijn tranen voor de deur, die bitter offerhanden:
Doch ſoo ick ſterven moet, denckt eens in uvven ſin
Of ick de doot verdien om dat ick u bemin.

Het sterf-huys van Cupido

GIsteren des avonts laet,
Eer de Son te bedde gaet,
Eer sy gaet, end' ons berooft
Van haer schoon vergulden hooft,
Eer de swarte nachtbegint
Is gestorven Venus kindt:
Venus kindt dat soete dier
Is ghevallen in zijn vier.
Nu light Venus arme vrou,
Iammerlick in grooten rou,
Wie sal blusschen dese pijn?
Wie sal Venus trooster zijn?
Morghen voor den dagheraet
Eer de Son haer bedd' verlaet,
Dachtvaert Venus altemael
Iupiters volck in haer sael.
Al ghy Goden overhoop,
Die wilt koopen goede koop,
Morghen voor het Sonne-schijn
Salder eenen koopdach zijn.

Eenen booch, en neven dien
Eenen koker wel voorsien:
Pijlen zijnder ses of acht,
Alle van verscheyden kracht.
D'een heeft honich, d'ander gal,
D'ander lieflick ongheval:
D'een brenght groote blyschap aen,
D'ander doet die weer vergaen.
Een van hoop, van vreese twee,
Een van vreucht, end' dry van wee,
Twee doen haten goeden raet.
Twee doen haten middelmaet.
Dits den huysraet meen ick al,
Diemen daer verkoopen sal.
Dits den huys-raet allegaer,
Die hy heeft ghelaten naer.
Komt ghy Goden altemael
Morghen vroech in Venus sael:
Die best biedt van Venus moet
Vinden noch twee soentiens goet.

BRVYLOF LIEDT.

INmidden van de locht heeft Iupiter een kamer
Van klaren diamant, ghesmeten met den hamer
Van Mulciber zijn ſoon, die daer in heeft gheſtelt
Al datmen noch ter tijdt van Iupiter vertelt.
Hoe dat de oude vrou, de moeder aller ſaecken,
Natura liet een ſchoon en blijde maeltijdt maecken,
Doen't aerderijck eerſt ſtont, en doen het groote velt
Des vveerelts eerſtmael vvas op zijnen grondt gheſtelt.
Het lach noch vvoeſt en vvilt. de ſoete naem van minnen
En vvas noch niet bekent, noch niemant vvas van binnen
Gheſchoten van de ſacht en lieffelicke ſmert
Die uyt de ooghen komt gheſlopen in het hert.
Devvijle dat zy dus de ſuyver vvijnen ſchoncken
En namen in de handt, en vroyelick uyt droncken,
Neemt Iupiter een kool, en ſchildert met de handt
Een beelt, een vvonder beelt, beneden aen de vvandt.
En neemt tvvee pondt venijns, daer met de God der minnen
Cupido nu beſtrijckt zijn doodelijcke pinnen,
En ſtrijckt dat aen de mondt en lippen heel rontom,
Aen d'ooghen boven al: en vvendet om end' om.
De Goden ſeghen toe, en vverden ſeer verſlaghen:
Zy kreghen in het ſien ten eerſten goet behaghen,

Tot

Tot dat een'soete koorts haer in het herte quam,
Ghekropen meer en meer, die haer den sin benam.
Sy vvaren seer verheucht, en loeghen in haer pijnen.
Men vvist niet vvat het vvas, men haelde medecijnen.
Haer ader wert gevoelt, men vraechde naer het quaet,
Men vraechde naer de siekt', men vonter geenen raet.
Natura ginck terstont en liet het werck naer trecken
De werelt door en door, en ginck een volck verwecken,
Venijnich van ghesicht, seer wonderlick van sin,
Dat noch tot dese tijdt heeft gants de werelt in.
Men wist niet vvat het vvas, het aertrijck vvas vol roeren,
De menschen waren bang', sy vvouden krijch gaen voeren:
Met kracht en met ghevvelt, met yser, ende vier
Gaen jaghen vvederom dat nieuvv gheboren dier,
Sy vvouden in gheschil met al de Goden treden,
End' ydel laten staen haer landen ende steden.
Men vvasser van vervaert, men vvister geenen raedt,
De een die sloot sijn oogh, de tweede badt ghenaedt,
De derde riep om hulp: sy creghen soete wonden:
Men hiet het Toovery. Tot datmen heeft ghevonden
Een goede medecijn, de vvelck verborghen vvas
Wel neghen hondert jaer in Venus gulden kas.
Een goede medecijn, bekent in alle landen,
Van soentjens tsaem gemengt, en vvorsteling' der handen,

En

En lieffelijck ghesucht, en vvat ontrent den schoot,
Dat niemant maecht en laet, en niemant doet de doot.
Dees soete koorts is nu ghemeen in dese tijden,
En vvonder vvel bekent. Ghy moetet oock belijden,
Heer bruydegom, dit is, dit is dat soete quaet
Dat u doen komen heeft in desen blijden staet.
Heer Bruydegom ghy saecht, die vriendelijcke stralen
Van't maechdelick ghelaet, dat heeft u hert doen dvvalen,
Ghy vviert ghy vviert gants svvack, de soete koorts quam in,
Benam den vvijsen raet, betooverde den sin.
Den brandt quam tot het hert, al u ghedachten svvommen
In midden van het vier, men vvist niet te bekommen
Tot hulp van dese sieckt, tot troost van dese pijn,
Haer ongenadich hert moest eerst versadicht zijn.
Haer aensicht is ghevveest de pijnbanck van u herte,
Haer ooghen zijn gheweest de buelen van u smerte,
Die hielden u vast aen, en met een harden bandt
Omvingen uvven sin, en boeyden u verstandt.
Maer nu ist eens ghedaen, het yser is ghebroken,
De banden zijn ontdaen, de boeyen zijn ontloken,
Neemt desen tijt tot hulp, en om ghesont te sijn
Omhelst dat selve quaet, en blust daer met de pijn.
Het heeft een groote kracht om quetsen en ghenesen.
Het vvas al u verdriet, het sal de vvellust vvesen.

P Het

Het vvas de pijn de ſmert, het ſal nu ſijn de luſt,
Het vvas de ongheneucht, het ſal nu ſijn de ruſt.
De ſchoone nacht komt aen. ſiet de vergulden Goden,
De ſterren kijcken uyt, dat ſijn de gouden boden
Die Venus aen dy ſendt, die ſegghen dat is tijdt,
Te voorderen de ſaeck, te voorderen den ſtrijdt.
Ons vverck komt aen, vvy gaen, wy ſullen voort gaen halen
De oorſaeck van u koorts, de oorſaeck van u qualen.
Al ſtaet ſy by haer volck omringt aen alle kant,
Wy ſullen haer nochtans v leveren in d'handt.
Nu ghy o lieflijck volck Ionckvrouvven wijckt ter ſijden,
Ghy die de Bruyt bewaert, en wilt met ons niet ſtrijden.
Gaet trooſt haer voor het leſt, en geeft den leſten ſoen,
Het ander dat ghy laet, dat ſal den Bruy'gom doen.
Gaet aen vrou Bruyt, gaet aen, den Bruydegom wacht binnen.
Gaet aen vrou Bruyt gaet aen het ſoete ſpel der minnen.
Gaet aen onnooſel ſchaep, gaet aen onnooſel lam,
Den leſten tijdt is hier, die noyt voor u en quam.
En ſijt doch niet bevreeſt, ick ben u borch ghebleven,
Dat ghy in deſe ſtrijdt behouden ſult u leven.
En vveeſt doch niet bevreeſt. het gene datmen doet
En is niet om het lijf, den ſtrijdt is ſonder bloet.
En vveeſt doch niet bevreeſt: ghy ſult den maechdom laten,
Die niemant goet en doet, noch niemandt en kan baten,

Het is een ydel naem, de maechdom en is niet,
Die niemant niet en voelt, die niemant niet en siet.
Hy is noch visch noch vleesch, de vvijste van ons allen
En vveet niet vvat hy is. Hy can oock licht ontvallen;
En sluypen door de handt. En vveest dan niet vervaert
Want die hem dus verliest, die heeft hem best bevvaert.
Heer Bruydegom ghy moet gaen minderen u pijnen,
Heer Bruydegom ghy moet gaen nemen medecijnen,
En svveeten uyt de koorts, en svveeten uyt de pijn,
Die anders niet en kan te recht verdreven zijn.

De doot van Adonis, uyt het Griecsche van Theocritus.

ALs Venus eerst Adonin doodt
Sach liggẽ recht voor haerẽ schoot,
En sach zijn haer soo schricklick staen,
En sach zijn bleecke wangen aen,
Geboodt sy haer volck allegaer,
Te brengen t'wilde swijn voor haer.
Dat vliegende volck op de spoor
Liep vlytich alle bosschen door,
En saghen daer den moorder staen,
En sloeghen hem de boeyen aen.
Deen nam een strop uyt sijnen sack,
Daer met hy den gevanghen track,
De tweede was noch meer gestoort,
En dreef hem met syn boge voort.
Het dier dat volchde voet voor voet,
Bevreest voor Venus wreede moet.
Soot quam by Venus alder eerst
Riep zy, O alderwreeste beest,
Hebt ghy dit lichaem aengeraeckt,
En mijnen man aldus mismaeckt?
Het dier dat sprack; het is my leet,
En sweere by den meesten eedt,

Eerst

Eerſt u, end' uwen man daer nae,
En my die hier ghebonden ſtae,
En deſe jagers die hier gaen,
Dat ick niet docht om hem te ſlaen.
Maer ſoo ick uwen lieven man,
Dat ſchoone beelt ſach eerſtmael an,
Soo wierd ick dul end' ongeruſt,
En creech van binnen grooten luſt,
Om ſijne huep die voor my ſtondt
Te mogen drucken aen de mondt.
Dit ſoenen heeft hem omgebracht,
Daerom gebruyckt vry uwe macht.
Dees tanden ruckt uyt mijne mondt,
En morſelt die tot aen den grondt.
Wat doen daer doch de tanden in,
Die onbequaem ſijn tot de min?
En is dat niet genoech voor dy?
Mijn lippen lecht die oock daer by.
Hier met wiert Venus wel geſindt,
En ſeyde datmen hem ontbindt.
Van dien tijdt ginck hy niet van daer,
Maer volchde Venus altijdt naer,
En brand' int vyer ſijn tanden af,
Die hy de ſchult van t'ſoenen gaf.

Cat.

